СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 66. Джерзі Сити, Н. Дж., середа, 22-го березня 1939. No. 66. Jersey City, N. J., Wednesday, March 22, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

AMERICAN UKRAINIANS APPEAL TO GOVERNMENT NOT TO RECOGNIZE ANNEXATION OF CARPATHO-UKRAINE BY HUNGARY

CALL IT A PIECE OF INTERNATIONAL BRIGANDAGE.

Honorable Cordell Hull

Secretary of State

Washington, D. C.

Sir:

As reported in the American press, especially by Anne O'Hare McCormick in The New York Times, Ukrainian mountaineer "boys" of Carpatho-Ukraine continue to resist the invasion of their native land by Hungarian troops.

By sacrificing their young lives in order that their country may live, these Ukrainian patriots are vividly illustrating how highly the Ukrainians esteem their national liberties. This heroic struggle for freedom in this smallest and least known section of Ukrainian ethnographic territories, has not passed unnoticed. P. J. Philip, for example, Paris correspondent of The New York Times, wrote last Sunday: "Those Ukrainian peasants in the extreme eastern tip of that composite republic which was Czecho-Slovakia made a better showing of determination to keep their independence than did any of others and they were fighting against the longest odds."

In the past American citizens of Ukrainian extraction have on several similar occasions turned to the American Government with appeals that it direct its attention to the struggle the Ukrainian people are waging in pursuit of their national self-determination, with the purpose of creating an independent and democratic Ukraine. Though these appeals have not been heeded thus far, we still turn at this time with a fresh plea, namely: that the American Government intercede on behalf the sorely-stricken Carpatho-Ukraine, now invaded and annexed by Hungary in contravention of all principles of justice. We further petition the American Government not to recognize this newest violent aggression upon the land and rights of the Ukrainiad people, as it is manifestly nothing else than an act of international brigandage.

UNITED UKRAINIAN ORGANIZATIONS OF THE UNITED STATES

EMIL REVYUK, President — **DR. LUKE MYSHUHA, Secretary.**

АМЕРИКА ГОСТРО ТАВРУЄ НІМЕЧЧИНУ ЗА ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНУ

ВАШИНҐТОН. — Діючий секретар стейту, Сомнер Велес, післав на руки німецького представника в Вашингтоні офіційну ноту, в якій говорить, що Америка не признає підбою Чехо-Словаччини Німеччиною. Точний зміст ноти покищо не опублікований, але в політичних колах думають, що нота містить ті самі гострі слова на адресу Німеччини, які сказав Сомнер Велес пару днів тому, називаючи німецьке захоплення Чехо-Словаччини „огидним безправством".

АМЕРИКА ЗНЕСЛА ПРЕДСТАВНИЦТВО В ПРАЗІ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент стейту повідомив американського посла в Празі, Кара, що він може звинути представництво в Празі і коли йому вигідно вертати до дому. Майно і документи американського посольства перебере американський конзулят в Празі, який там далі буде оставати. Департамент стейту відразу зазначив, що знесення посольства в Празі ще цілком не означає признання німецького підбою.

ПРЕЗИДЕНТ ЗА СВОБОДУ ВИДАВАННЯ ДЕРЖАВНИХ БОНДІВ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт повідомив конґрес, що хоч тепер нема наглої причини задовжувати далі край, але треба уневажнити постанову конґресу, якою заборонено урядові видавати державні бонди на більше, ніж 30 білionів долярів.

НАЗНАЧЕНО НОВОГО СУДДЮ НАЙВИЩОГО СУДУ.

ВАШИНҐТОН. — На місце уступилого судді Брандайса назначив президент Рузвелт нового суддю найвищого суду, Вилиема Доглеса. Доглес має 40 літ і від сто літ буде наймолодшим членом найвищого суду. Доглес родився в стейті Мінесота, але жив в стейті Конетикат.

РАДЯТЬ НАД НОВИМИ ГРІШМИ ДЛЯ „ДОБЛЮ ПІ ЕЙ".

ВАШИНҐТОН. — В конґресі чимраз більше схильні ухвалити назад ті гроші, які вони були обтяли з Фондів „Доблю Пі Ей". Обтяли вони були ці цифри на 150 міліонів долярів. А тепер, коли внаслідок того заряд „Доблю Пі Ей" усуває багато людей з праці, конґрес схильний ухвалити назад тимчасово сто міліонів.

НЕЧУВАНЕ ХАБАРНИЦТВО В СУДІ.

НЮ ЙОРК. — На розправі проти судді Рудича, якому закидають хабарництво, один з інших суддів, Бурк, в очі сказав Рудичові, що той старався перекупити його в одній справі, в яку був замішаний професійний „бондсмен" Касмен. Касмен теж зізнав і ствердив, що він дав Рудичові сто долярів, щоб той „пофіксував" справу. А що Рудич цеї справи не сутив, то він звернувся з пропозицією до Бурка. Касмен також признавав, що такий „інтерес" він вів з Рудичом впродовж літ і сотки справ в той спосіб „фіксував" з Рудичом.

СИН РУЗВЕЛТА ПРО КАНДИДАТУРУ ҐАРНЕРА.

ФОРТ ВОРТ (Тексас). — Син президента Рузвелта, Еліот, виголосив через радіо промову, в якій сказав, що в чергових президентських виборах найбільші шанси на іменування кандидатом Демократичної Партії буде мати теперішний заступник президента Ґарнер. Ґарнера в Демократичній Партії всі дуже шанують і уважають „поміркованим", говорив Еліот Рузвелт.

КАЖЕ, ЩО ҐІТЛЕРА НІХТО НЕ СПИНИТЬ.

НЮ ЙОРК. — До Ню Йорку повернув з Европи відомий історик і дослідник Бігельов, що має вже 84 роки, та який є давним приятелем бувшого кайзера Вільгельма. І тепер відвідував Бігельов Вільгельма, та не говорив, про що вони балакали. Зате Бігельов сказав, що Гітлер такий сильний, що його ніхто не всилі спинити. Якби Англія і Франція були такі нерозумні і пішли з ним у війну, то до року він займе Париж. Біґельов говорив, що похід Гітлера на Схід так нестримний, як похід Америки в кольоніяльних часах в напрямку на захід. В Европі буде спокій щойно тоді, коли один чоловік підчинить цілу Европу під свою волю. А тим чоловіком є власне Гітлер, говорив Біґельов.

НІМЕЧЧИНА ЗА ВБОГА, ЩОБ ДОВГО ВИДЕРЖАТИ.

ВАШИНҐТОН. — Державне бюро внутрішньої і заграничної торговлі робило студії над положенням Німеччини і прийшло до висновку, що в военнім конфлікті Німеччина довго не видержалаб, бо потрібно їй ріжних сирівців, необхідних до провадження війни. Ті сирівці, які Німеччина має на довгу мету не вистарчать. Зновуж штучні сирівці вимагають багато труду і потягають за собою витрату інших сирівців, яких також забракне.

ВИСЕЛИЛИ Д-РА Р. МОГИЛЬНИЦЬКОГО.

Адміністраційна влада виселила з м. Рівного, як із прикордонної смуги, лікаря д-ра Романа Могильницького, члена Ц. Комітету УНДО. Д-р Могильницький покищо осів у м. Луцьку, але через те, що села довкола Луцьку входять у прикордонну смуґу, мусить перебувати в місті безвиїздно.

БРАТ — БРАТОВІ.

З преси українських поселенців в Югославії довідуємося про дуже відрадний факт національної солідарности. Наші поселенці околиць Прнявора, Керестура, Банялюки і т. д. вже від двох тижнів переводять бірки у грошах та зерні для Карпатської України. Дуже ревно заходяться коло справи тамошні молоді колядники, які зібрали майже 10,000 динарів. Українські поселенці в Югославії самі походять з околиць Карпат і мають великий сентимент для своїх братів, що будують власну державність у Закарпатті.

ВИЙШОВ НА ВОЛЮ.

Евген Пришляк, замешкалий в Миколаєві н. Дн. Він відсидів 4. роки в тюрмі в Тарнові, засуджений в 1935 р. стрийським судом за веринські події.

ПЕРЕРОБЛЯЮТЬ ОФЕНБАХА.

Комісар мистецтва в Москві поручив кільком поетам переробити оперетку Офенбаха „Орфей", що ніби є „небезпечною для держави". В новій обробітці згаданий леґкий французький твір має перетворитися в гостру критику міщанського ладу.

ВИВЕЗЛИ ДО БЕРЕЗИ КАРТУЗЬКОЇ.

Дня 25. січня ц. р. заарештували і відставили до Берези Картузької молодого селянського письменника з села Тростянця повіту снятинського (Покуття) Миколу Марчука-Зоряного.

ТИФ У СХ. ГАЛИЧИНІ.

У Росільній ствердили 20 випадків захворінь тифом, в Товмаччині й Стрийщині по 40, в Долинщині й Рогатинщині кільканадцять випадків.

НЕ ЗНАЮТЬ ЩО РОБИТИ.

Москва. — Совети хотілиб зложити протинімецький фронт, але бояться виступити з таким бльоком явно й отверто проти Німеччини. Хочуть щоб це зробили спершу Анґлія і Франція.

НАЙКРАЩА ПОЖИВА — ЦЕ ГОРОДОВИНА І ОВОЧІ,

а як їх придбати навчить цікавий, багато ілюстрований місячник „Сад і Город", що коштує на рік тільки 2.50 зл. Адреса: Львів, Руська 20.

ПЕРЕМОЖЦІ ҐРАТУЛЮЮТЬ СОБІ.

Радіова фотографія показує, як пільний маршал німецької армії Герман Ґерінг, права рука канцлера Гітлера, ґратулює канцлерові розбору Чехословаччини, в день приїзду Гітлера до Берліна з подорожі по Чехії й Моравії. Ґерінг витав Гітлера за звеличання німецької держави.

ЩЕ ДАЛІ БОРЯТЬСЯ ЗА КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

ПРАГА. — Мадярщина стягнула до Карпатської України коло двіста тисяч війська, та проте ще й досі не змогла підбити цілої країни. В горах Карпатах ще далі ідуть завзяті бої. Січовики, що роздобули машинові кріси, наносять наступаючим мадярам поважні втрати. Є багато поляглих і по українськім боці.

ПРЕМІЄР ВОЛОШИН В ЮГОСЛАВІЇ.

БІЛГОРОД. — Подають, що до столиці Югославії прибув о. Августин Волошин, премієр Карпатської України.

НАРІКАЄ НА НІМЕЧЧИНУ І ІТАЛІЮ.

БУКАРЕШТ. — В переїзді через Румунію до Югославії премієр Карпатської України о. Волошин мав заявити пресі, що він протестував телефонічно перед Берліном проти мадарського наїзду та нарушення незалежности К. У. В Берліні мали порадити о. Волошинові віднестись з тим до Мусолінія. Премієр вислав до Риму три телеграми, але не одержав відповіди. Далі о. Волошин мав сказати, що Німеччина гарантувала Карпатській Україні незалежність і супроти цього край не був підготований до наглого нападу з боку Мадярщини. А коли, не зважаючи на брак підготовки, Карпатська Січ таки рішила ставити Мадярщині опір, то з Берліна прийшов приказ не ставити спротиву мадярам, бо це доведе до прикрих наслідків. Такі, досі не провірені як слід вісти, передає румунська преса.

РЕВАЙ В СЛОВАЧЧИНІ.

ВІДЕНЬ. — Американський кореспондент подає, що б. міністер Карпатської України Юліян Ревай прибув до Відня з Білгороду, де він мав побачення з премієром Карпатської України о. Волошином, що там перебуває на вигнані. Зараз по приїзді відїхав Ю. Ревай до Братислави, столиці Словаччини, і там пропонував, щоби західня частина Закарпаття була злучена з Словаччиною. Навіть твердять, що ґвардія Глінки вже мала вступити на територію Карпатської України, на північ від Мукачева.

ВИВІСИЛИ ЦАРСЬКИЙ ПРАПОР.

УЖГОРОД. — Над Ужгородом, столицею занятої мадярами „Підкарпатської Руси", уже повівав давний російський, царський прапор, яким повитано прилучення Закарпаття до Мадярщини. В Будапешті заявили, що прапор вивісили московські офіцири-іміґранти з радости, що тепер могтимуть визволяти своїх братів зпід большевиків. По місті розкинено оголошення мадярського уряду про автономію Закарпаття, видані в мадярській і російській мові.

Як буде тепер?

Перше, сказано в оповістках, в Хусті німецький консуль намовляв український уряд іти до боротьби з Росією, Польщею і Румунією, а тепер підуть тільки проти большевиків, щоб повалити їх владу, а не Росію.

Треба пождати на автономію.

„Підкарпатська Русь" дістане автономію, але на це треба ще пождати. В комунікаті кажеться далі, що в боях згинуло 200 „українських терористів", а 150 взято в полон.

ВИСКАЗУЮТЬ СПІВЧУТТЯ...

БУДАПЕШТ. — Мадярський уряд влаштував параду для тих матерей, яких сини згинули в боротьбі за загарбання Карпатської України. Між тими, що згинули є два жиди, що були в мадярській армії. Жиди кажуть, що може те злагіднить положення жидів в Мадярщині.

МЕМЕЛЬ ДО НІМЕЧЧИНИ.

БЕРЛІН. — Нема найменшого сумніву щодо того, що в найблизчих днях пристань Мемель, що є тепер у руках Литви, перейде до Німеччини. Перехід ухвалить німецький парлямент міста.

ДАНЦІҐ ГОТОВ.

ДАНЦІҐ. — Місто Данціґ має усе підготоване, щоб стати частиною Німеччини. Та, як доносять, сам Берлін доражує не спішитись.

ТРАГЕДІЯ НА ВОЛИНІ.

КРЕМЕНЕЦЬ. — В озері біля Кремения затонуло 49 малих дітей підчас ховзанки, коли заломився лід.

ГОТУЮТЬСЯ ДО ВІЙНИ.

РИМ. — Італія жде на свою „пайку" і веде таку пропаґанду, що вказує на війну в найблизшій будучині. Покликано до служби резерви. Наказано населенню заосмотритись у газові маски. Переводять спис по містах щодо евакуацій з огляду на евентуальні повітряні налети.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

БЕЗ ЧИСТИХ РУК

Події в центральній Европі, з котрих найбільше замітними були: анексія Чехії й Моравії Німеччиною та анексія Карпатської України Мадярщиною, викликали по всьому світі голосні вискази опінії. Заговорили цим разом не лише ґазети, радія й інші інструменти публичної опінії громадянства, але й уряди, офіціяльні речники держав.

Різні держави звисно відкликнулися на події в різний спосіб. Коли Німеччина робить тріюмфальну параду Гітлерові, коли Мадярщина тішиться з окупації Карпатської України, Польща з заведення спільної границі з Мадярщиною, коли Італія й Японія радуються з нової перемоги так званого антикомуністичного пакту, в інших краях підносяться урядові протести й осуди проти Німеччини та її союзників. Одні з них демонструють відкликуванням дипльоматів, інші домаганням скріплення зброєнь та збільшення диктаторської влади для начальника держави, а інші обмежуються гострою публичною заявою проти поступків Німеччини.

З тих країв Америка вдоволяється поданням заяви до преси, покладаючися на те, що преса донесе цю заяву до відома німецького уряду, а Росія вислала німецькому урядові формальну ноту, в котрій офіціяльно повідомляє Німеччину про своє становище до окупації Чехії. В цій заяві большевицький уряд Росії закидує Німеччині безправне заняття чужої держави під претекстом, що мовляв ця держава не може удержати внутрішнього спокою та загрожує цілій Европі війною. Большевицька Росія закидує Німеччині поломання засади самовизначення націй, котру, мовляв, Німеччина нераз офіціяльно визнавала. На тій основі большевицький уряд називає заняття Чехії самовільним, насильним і аґресивним.

Коли большевицький уряд мірить Німеччину її признанням засади самовизначення народів, то тим самим большевицький уряд немовби запрошує мірити себе самого власне цею мірою. Коли треба осуджувати Німеччину за те, що вона загорнула чужу державу, то чейже не можна за таке саме не осуджувати Росії. Коли осуджується Німеччину за те, що вона сама поширює фалшиві вісти про неспокої в Чехословаччині, щоби під покришкою неспокоїв її загорнути, то щож доперва треба сказати про большевицьку Росію, котра сама вперед викликала непокої на Україні, а потім цих непокоїв уживала для претексту виповідження війни проти України? Коли поведінка Німеччини супроти Чехії „самовільна, насильна й аґресивна", то, як назвати поведінку Росії супроти України?

Це гарно виступати в обороні покривдженого, але той, що самий себе обирає за оборонця покривджених, повинен у суд приходити з чистими руками. Коли проти розбою виступає розбишака, то така оборона може справедливости лише пошкодити.

Що діялось на передодні катастрофи?

Саме надійшов лист з Праги від американського українця, який подає враження з того, що там діялося на кілька днів перед новим розвалом Чехо-Словаччини. Наш інформатор подає тільки те, чого сам був свідком. А саме, що не міг получитися телефоном з Хустом, бо такий рух був перерваний через напружені відносини між Хустом і Прагою. Він подає, що Прага поставила ультимативні домагання до українського уряду в Карпатській Україні й загрозила, що якщо вони не будуть додержані, то не тільки, що не буде скликаний сойм, але він буде розвязаний і будуть переведені нові вибори. Прага дала до пізнання, що вона мусить захопити в Карпатській Україні властиву владу у свої руки. Вона і не думає про те, щоб забрати з Карпатської України десятки тисяч чеських урядовців, жандармів і поліції. І не дасть згоди на те, щоб Карпатська Січ могла стати військовою орґанізацією, чи навіть на те, щоб українські хлопці служили в війську в Карпатській Україні, а не в чеських полках, далеко від рідної землі, як це було досі.

Щоб краще зрозуміти, як ці тертя виглядали і до чого змагав уряд Карпатської України, передрукуємо статтю з останніх чисел „Нової Свободи" (ч. 47), яка обговорює справу чеських службовців в Карпатській Україні. Ось вона:

Україна для Українців!

Всі знаємо, яка була персональна політика старого режіму в Карпатській Україні. На всі місця **в державних урядах**, публичних інституціях, і взагалі на всі місця платні державними і публичними гришми, були Прагою, або й Ужгородом назначувані чужинці.

Було великим щастям, коли до деякого уряду, жандармерії чи до фінансової сторожі дістався наш чоловік. Це мусіла бути людина „сполегліва", цебто такий чоловік, що ніколи не говорив, що він українець.

Тепер територія Карпатської України ще зменшилась, але майже всі чеські службовці залишилися й надалі в нашій країні. Значить: менша територія, але те саме число чужих службовців.

Українське громадянство, а головно наша свідома молодь, рішучо домагається, щоб чеські службовці були передані до диспозиції празької влади.

Це домагання є для нас всіх вповні зрозуміле, бо ми нашій молоді мусимо забезпечити всі місця в державних урядах і підприємствах. Ми не забуваємо, **що кожного року будуть приходити все дальші й дальші наші абсольвенти високих, середніх, фахових і гороженських шкіл.**

Всі ці сини нашого народу будуть хотіти працю і мають на те повне право. Наш уряд мусить їм дати варстат праці, щоб не ходила наша молодь боса та обдерта, а тим часом на наших посадах сидять чужі люди.

Карпатська Україна вже в найкоротшому часі мусить звільнити принаймні дві третини чеських службовців. На ці місця вже маємо, або будемо мати наших, українських людей. Цього вимагає наше українське населення, цього вимагає наша молодь, що ще все без посади висить на шиї своїх батьків. Цього вимагає загальний інтерес цілого нашого народу.

Головна фінансова дирекція в Хусті (з підлеглими урядами) має майже 2,000 службовців, але з того українців лиш біля 100. Жандармів є в Карпатській Україні до 1,000, між ними українців 105. В центральі дирекції державних лісів в Буштині є 60 службовців, але українців лиш 10. Подібних випадків маємо дуже багато.

Цей стан є неможливий.

Повторюємо: найменше дві третини чеських службовців мусить з Карпатської України відійти і то вже в найкоротшому часі, щоб не затяжувала наш бюджет. Чеські урядовці для нас задорогі, а ми зможемо собі набрати молодих, дешевих сил і головно: наших!

Празька влада робить в цій справі труднощі, хоче щоб чеські службовці зісталися в Карпатській Україні.

Закликуємо уряд Карпатської України, щоби в справі чеських службовців був твердий та послідовний, бо на нашій землі, в наших урядах мусять бути заняті в першій мірі наші люди, українці.

Незабуваймо, що гасло Україна для українців, не має бути лиш на папері, але повинно бути переведено в життя!

Наше гасло: **„Україна для українців"** — і від того не відступимо!

ЖЕРТВИ НА РІДНИЙ КРАЙ
посилати на таку адресу:
"OBYEDNANYE"
P. O. BOX 122, CHURCH ST. ANNEX,
NEW YORK, N. Y.

ПЕРЕСТАТИ ШКОДИТИ!

(Кому служить „Народна Воля"?)

Карпатоукраїнська **„Нова Свобода"** з дня 2. березня 1939. р. у статті **„Кому служать?"** звертає увагу на „медвежу прислугу деякої української преси Карпатській Україні" й в доказ цеї „медвежої прислуги" наводить статтю скрентонської **„Народної Волі"** (ч. 18) п. з. **„Хуст центром фашистських змов".**

„Нова Свобода" не відносилась ніколи ворожо до „Народної Волі". Навіть передруковувала в неї дещо, як наприклад в числі з 28. лютого б. р. про „Мадярську пропаганду в Америці". Колиж вона тепер виступила проти „Народної Волі", то тільки потвердила те, що ми вже нераз підкреслювали: її руїнницьку роботу, ось ту велику шкоду, яку вона робить українській справі й українській іміґрації, клеймуючи її неамериканською, себто **„гітлерівською", „націстичною"** чи **„фашистською"**. Очевидно, що ми підносимо це тепер не на те, щоб у тій тяжкій для нашого народу хвилі зводити якусь внутрішню боротьбу. Ні. Забагато є праці перед нами, щоб ми могли тратити енерґію ще далі на таку боротьбу. Ми тільки хочемо ще пробувати, чи може цей голос краю не промовить принаймні до декого з „Народної Волі" і У. Р. Союзу і не заставить їх застановитись над тим, куди властиво прямує їх робота, що є роботою—Каїна.

Що було в статті „Народної Волі"? „Нова Свобода" подає її в такім передруку:

Хуст центром фашистівських змов?

Нюйорський „Таймс" подає з Букарешту, що при нагоді летунського випадку на тамошній військовій летунській пристані виявилось припадково, що румунські фашисти перепачковують членів своєї Залізної Ґвардії за кордон, щоб там творити з них румунський леґіон на зразок колишнього австрійського леґіону, який творився на німецькій території. Місцем, де твориться цей румунський леґіон, має бути столиця Карпатської України — Хуст.

Коли літак розбився, поліція забрала до шпиталю важко покаліченого пілота і пасажира. Тут стверджено, що пасажиром був один з лідерів нелеґальної Залізної Ґвардії, Віктор Дімітреску, за котрим шукали румунські власті. Пілот признався, що літак мав летіти до Хусту, де його пасажир мав найти пристановище.

„Вістка, — каже далі телеграма нюйорського „Таймсу", — потверджує поголоски про те, що на території Карпатської України існує румунський леґіон. Такі поголоски кружляли з деякого часу".

Зайвим додавати, що ця вістка мусить пройняти остраxом кожного українця, що дорожить майбутнім Карпатської України. Вона потверджує вперті вістки з інших джерел, що Карпатська Україна і її столиця Хуст використовуються агентами німецьких нацистів як вихідний пункт для міжнародніх інтриг, що не мають нічого спільного з українськими інтересами і втягають молоду закарпатську державу в вир міжнародніх конфліктів.

* * *

На це „Нова Свобода" відповіла таке:

Від себе додаємо, що цими неймовірними писанинами, деяка українська преса за кордоном робить дійсно медвежу прислугу Карпатській Україні. Про Карпатську Україну видумує — українській справі ворожа преса, — щодня десятки брехливих вісток, але ми не сподівалися, що й українська преса закордоном поміщує статті, що загально-українській справі дуже шкодять.

До Хусту приїздаже багато журналістів майже з цілого світу. Приїзджають сюди представники нам запризяненої й ворожої преси. Та до сьогодні не знайшовся жаден журналіст, що бачив би в Карпатській Україні творення „румунських леґіонів".

Ми очікували й очікуємо, що українська преса закордоном буде справі Карпатської України помагати, а не нам шкодити поміщуванням подібних видуманих, неймовірних та зовсім брехливих статтей. Ліпше про нас не писати, як такими брехливими статтями давати зброю в руки нашим ворогам. — (Підкреслення наші. Ред. Св.)

Духова страва читачів „І. К. Ц."

(„Діло" про те, як собі П. Лісовський уявляє Карпатську Україну.)

Геній писаного польського слова А. Міцкевич іскрою свого духа запліднив і запліднює не тільки літературних мистців та корифеїв думки, але — як це показується — духова спадщина Міцкевича придалася навіть празькому кореспондентові „І. К. Ц.". Він покорився нею не на те, щоб блиснути талантом, тільки, щоб під фірмою кореспонденції написати... памфлет про Карпатську Україну.

Просимо читати „ЩК" з 3. лютого: „Які вдячні сцени; аж просяться, щоб їх здійснити! **Уряд урядує в — шатрах.** Темна осіння ніч. З віддалі чути стріли... На горбках видно громади січовиків, що вимахують револьверами та рушницями... В якійсь відлюдній коршмі відбувається нарада українських заговірників. Деякі з них мають... довгі бороди і такі-ж... штилети за поясом. Горівку перегризають хлібом з... кукурудзи. Що то буде?"...

Не знаємо, що буде і як воно буде, бо те все, що буде, записано на божих скрижалях. Для пояснення подаємо нашим читачам, які може не зовсім розуміють, що це таке сталося з переляканим запитом кореспондента „І.К.Ц.", що тим урядом, який рядує, а тими заговірниками, що відбувають наради в якійсь відлюдній коршмі — це карпато-український уряд. Все інше, разом зі сценерією природи п. Мечіслав Лісовський (так називається празький кореспондент „І.Ц.К.") взяв з „Повороту батька" А. Міцкевича.

А щоб читачі кореспонденції не злякалися заговірників зза Карпат, п. Лісовський потішає тих читачів, що комуніція тих закарпатських номадів відбувається **на... мулах.**

Аж проситься докинути тут кілька слів про біблійну Валаамову ослицю, але ми вирозумілі для людей убогих духом.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Д-р В. Г., Супіріор, Вис. — Справу провірили в „Обєднанню". Покищо досі не одержано ніяких грошей з Вашого відчиту в Шікаґо, що відбувся дня 30. грудня 1938.

О. Л., Річфілд Спрінг, Н. Й. — Болівія це республика в Полудневій Америці. На височинах є пустарі, бо літо холодне. На долах є гаряче підсоння. Граничить з Перу і Чіле. Естонія є в Европі. Дотикає до Балтійського моря і Фінського заливу. Граничить з Латвією і Советами. Підсоння умірковане.

Т. Р. — Не треба, щоб кожна громада накликувала своїх людей прийти на концерт до писом, хто і чим був Шевченко та які його для нас заслуги. Помагати святам Шевченка можна тим, що заповідається якусь цікаву і добре підготовану святочну програму. Очевидно, якщо так дійсно є.

С. М., Філядельфія, Па. — У таких випадках треба висилати телеграму. „Спешел делівері" прийшов запізно. Видрукуємо зараз як допис.

Д. Т. Л., Лензінґ, Міш. — Думка добра. Добре зробили, що вислали прохання до департаменту стейту, щоб не визнав загарбання Карпатської України Мадярщиною. Так повинні поступити всі політичні клюби і орґанізації. Тут вистарчить звичайний лист.

Між сусідами.

— Пані Модницька! страшенне мені прикро, але одна моя курка зайшла у ваш город і понищила вам розсаду.

— О, це дрібниця, пані Садницька! зате мені дуже прикро, що мій песик зїв вашу курку!

— О, це нічого не шкодить! бо моя донька переїхала зате вашого пса своїм автом.

— І це дурниця, бо мій син освідчився нині вашій дочці.

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА
В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.
Частина перша.

(34)

XI.
Чужосторонний лікар.

Душевне і тілесне здоровля цариці Анастасії ставало з кожним днем гірше. Вічна досада, злість та журба сушили її. Хорій фантазії представлялися повсюди інтриги ворогів, а до числа тих ворогів долучився тепер Кудеяр, котрого вона ніколи на очи не бачила, але котрого ненавиділа за це, що його пригода напала на неї. Коли цар вертав з Кримом і наново наблизила до Сильвестра і бояр. Зразу цар довго таїв перед Анастасією свій намір, але брати дізналися і донесли сестрі. Цариця зачала перед царем охати і йому докоряти. Цар, побачивши, що цариця все знає, зразу хмурився, сердився, відтак зачав просити, щоби успокоїлася, доказував, що на всьо воля божа, вказуючи дорогу російській державі; що тепер вже годі йому не йти в похід, впевняв, що піде на короткий час, що інакше буде перед Богом гріх, а перед людьми сором. Але це ніяк не переконало Анастасії, тим більше, що браття, особливо Григорій, її підмавляли. Цариця мучила не тільки обава про здоровля мужа, як більше завистть до тих людей, що їх цар до себе кликав і слухав їх ради. Вона ставалася невиносимо плаксива, цар зачав рідше до неї заходити, бо за кожним разом вертався від неї зажурений; цар для розривки зачав їздити в підмосковські села, забавлявся там польованням, устроював гулянки, окружав себе новими любимцями і весельчаками. В числі тих Вяземський і Басманов занимали перше місце та незамітно заволоділи царем; він не занимався ніякими справами і не говорив з ними про справи; вони тільки старалися забавляти царя, винайти для нього блазнів та бавити всілякими дурницями.

Тимчасом Анастасія чим раз більше хоріла, а брати нарікали, що її завдали уроків. Цар, дивлячися на її терпіння, то сердився, і не відвідував цілими тижнями, то розжалувався і проводив з нею цілі дні, а тимчасом не покидав свого кримського походу, хоч і не занимався ніякими підготовленнями, лишаючи все на волю бояр. А ті були цьому раді і надіялися, що справа пійде ліпше, коли цар не буде до неї мішатися, а буде слухати других. Їм потреба було царя до самого походу длятого, щоби його присутністю додати самій справі більше ваги і значіння. Вишневецький був висланий на Дон, Данило Адашев на Псьол, воєнним людям приказано зібратися на весну в Тулі; з Лівонією зачались переговори задля мира; бояри зачали згідливо поступати, залишаючи дрібних справ; велика справа одушевляла їх так само як в часі казанського походу; Сильвестер чинно підтримував бояр, не давав потахнути поривам, безнастанно заходив то до одного то до другого, оживляв своїми бесідами, цілком віддався справі, не зважаючи, що в тім часі постигло його нещастя, бо умерла жінка, з котрою прожив трийцять літ в найбільшій любові.

Надходила пора, коли треба було царев вибиратися з походом. Та вороги Сильвестра і його сторонників знайшли спосіб, щоби повернути царя в інший бік.

Перед роком приїхав до Москви, разом з англійськими гостями, лікар Бомелій з Везера, що жив перед тим в Англії і занимався крім медицини астрольоґією, альхемією, кабалістикою і всякими ученими дурницями. Це був хитрий чоловік; приїхавши в Москву, зачав зараз учити по російськи і небавом дійшов до того, що все розумів і сам говорив плавно, хоч і не правильно. Лікар був тоді рідкість. Бомелій умів заблахманити очи, удавав, що все знає, і цар прикликав його до себе. Коли цариці ставало гірше, цар порадив її візвати лікаря. Зразу цариця опиралася цьому, як то кажуть руками і ногами; її побожні чувства противилися покликанню лікаря: „надобно надіятися на Бога, а не на врачей" говорила вона, але вітак пристала, именно тоді, коли довідалася, що ненависний їй Сильвестер був противником цього лікаря. Вихований в великій побожности, Сильвестер взагалі не довіряв штуці лікарській, безнастанно говорив, що коли Бог не поможе, то лікар нічого не вдіє, та наводив приміри, що люди навіщені тяжкими недугами, приходили до здоровля ласкою божою... Але Сильвестер не називав цілої штуки лікарської чортівською вигадкою, як тоді многі говорили, ба навіть противно радив удатися до розумного чоловіка, щоби знати, якого зілля наничати або якою мастею помазати рану: тільки доктора Бомелія дуже собі не злюбив. Хитрий німець старався приподобатися Сильвестрові і заходив на розмову о віру, заявляючи готовість приняти православну віру, скоро переконається про її справедливості. Але Сильвестер знав так пізнавати людей, що відразу відгадав Бомелія, а коли цар радився Сильвестра, чи не гріх покликати до цариці чужосторонного лікаря — Сильвестер не тільки обурився на це, але намовляв царя прогнати від себе того німця та віддати в руки Бога подужання цариці. Противно олись Левкий, з котрим цар також радився про Бомелія, вихвалив доктора під небеса і доказував цареві, що штука лікарська походить від Бога яко ласка для чоловіка, а хто не радить звернутися о поміч до лікаря, цей значить, не бажає здоровля цариці.

Цариця довідавшися від братів, що Сильвестер ненавидить Бомелія, а Левкий радить цареві спуститися на нього, сама зачала просити царя, щоб привів до неї лікаря, про котрого згадував.

Цар прийшов до неї з Бомелієм. Це був маленький чоловічок з великою лисою головою, довгим носом, прижмуреними малими очима, що ніколи не дивилися просто, а з смиренним видом і з тонким майже жіночим голосом. (Далі буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Протестаційне віче.

Заходом Оборони Карпатської України відбулося у неділю, дня 19. березня віче в справі подій на Карпатській Україні.

Віче відкрив голова комітету д-р В. Ґалан, а проводив вічем д-р П. Дубас. Секретарювали: Степан Мілян, Митро Пасічник і Софія Пташинська. Галя була битком набита. Промовляли: д-р В. Ґалан, Олена Штогрин, Теодор Свистун, Давид Хмелик і Д. М. Гайовий.

Вони представили сучасне положення Карпатської України та взивали до дальшої боротьби за волю українського народу. Також вислано протестаційні телеграми до американського уряду та урядів великих потуг в Европі.

Переведена збірка на допомогу Карпатській Україні дала $238. Рішено вислати делеґації до Вашинґтону від імени української іміґрації. Делеґація має складатися з делеґатів головних українських місцевих організацій з доданням по двох делеґатів з головних осередків нашої іміґрації в Америці.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Про місцеву Рідну Школу.

Уряд бувшої української народної школи при 106 вул. в Ню Йорку подає до відома, що ця школа існувала від 1920 року, впродовж 18 літ, без дефіциту. Трьох людей, її урядники, зуміли піднести її маєток до 18 соток 'долярів, не враховуючи інвентаря, що має теж вартість 200 дол. Крім того заряд тої школи давав жертви на ріжні краєві цілі, а це, на бонди Української Держави, інвалідів, політичні вязні, поводян, робітничий дім у Львові і Рідну Школу. Щороку висилано по $50 на ріжні цілі, а також принимано делеґата Рідної Школи, п. Ясінчука. Наша народня школа має навіть грамоту сталого членства від Головної Управи Рідної Школи у Львові.

І тепер заряд цеї народної школи зійшовся 15 грудня м. р. на наради, та по коротких нарадах ухвалив частину грошей з шкільного маєтку вислати на такі цілі: $50 на Карпатську Україну; по $25 на Рідну Школу у Львові і інвалідів; $10 на Лічницю у Львові. Разом $110, які переслано через Обєднання.

За уряд Народної Школи при 106 вул. в Ню Йорку: **Константин Костів, Семен Кафтан, Петро Свистун.**

—o—

КЛІВЛЕНД, О.

Культурний Город.

Широкому українському загалові в Злучених Державах відомо про Культурний Город в Клівленді, що в нім ріжні народности ставлять погруддя своїх літературних й культурних ґеніїв.

Щоб перед світом засвідчити, що українці культурно рівняються з іншими народами, українська громада в Клівленді, рішила, між городами інших народностей поставити й український та приняла на себе тягар його вивінування. Розуміючи велике значіння Культурного Українського Городу, наша громада очолювана злученими організаціями вложила всю свою енергію, щоб довершити діло великої ваги, бо цей город довгими століттями говоритиме грядущим поколінням, про нас і нашу культуру, що ми її вкладаємо в американську культурну скарбницю.

В нинішню для України так важну хвилину, український город принесе український справі неоціненну моральну користь, бо буде виявом нашої культурної й національної окремішности та відповіддю тим, що нас в нахабний спосіб національно звязують з нашими історичними ворогами.

Іще кілька тижнів і в парку Рокіфелера пишатись буде український город з погруддями найбільших, українських літературних ґенів: Тараса Шевченка, Івана Франка й Володимира Великого, що будуть гордощами всього нашого загалу.

Однак плян цей, хоч близький, але тяжкий до зреалізування, бо до викінчення потрібно ще 2,000 долярів. Хоч злучені організації в Клівленді працювали як найкраще, всеж такої, великої суми годі було зібрати в самому Клівленді.

Ширший український загал в Злучених Державах цею справою мало заінтересувався й з винятком кількох осіб поза Клівлендом, що індивідуально помогли, віднісся до Культурного Городу холодно й байдужно. Зовсім мало таких було, що зрозуміли, що український культурний Город є справою загально українською, а не клівлендської громади. Інакше воно буває в інших народностей, де тягар такої корисної й великої справи приймає на себе ввесь загал. Для контрасту наведу хочби ірляндців, що в протягу тижня зложили $10,000 на свій город.

Можливо, що наша громада булá дала собі сама раду з Культурним Городом, однак збірка на поміч Карпатській Україні й інші народні цілі, де клівлендська громада вивязалася як найкраще, загальмувало справу Культурного Городу.

Коли до 1-го травня злучені організації не зложать дві тисячі долярів, то ми втратимо свій город, що було би неоціненною шкодою й великим соромом, не лише для українців в Клівленді, але для всіх загалі.

Отжеж звертаємося до всіх організацій, товариств, та братств і до всього українського загалу в Злучених Державах, і просимо о поміч. Кожний з нас повинен зрозуміти вагу хвилі й зложити своєю лепту на загальну національну справу. Нехай між нами не буде ні одного, який би ухилився від виконання свого національного обовязку. Ми мусимо докінчити свій город, бо інакше пропадуть тисячі тяжко зібраних долярів і на марно піде кількалітня наша праця. Засвідчім перед світом, що ми одна, культурна й національна спільнота і розуміємо культурну вартість і значіння нашого города.

Українці в Клівленді й околиці, мусять напружити всі свої сили, щоб довершити зачате діло. Ми вложили багато праці й грошей і це не сміє пропасти. По скінченні ми будемо горді, що діпняли своєї цілі, на славу всім нам і України! До праці всі!

Гроші просимо висилати на адресу: **O. E. Malisky, Society for Saving Bld. Cleveland, O.**

Михайло А. Ярош.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЦІКАВЕ ЧИТАННЯ

Ф. АЛЯХНОВІЧ: **7 ЛІТ НА СОЛОВКАХ.** Цей опис справжнього „пекла на землі" опертий на особистих споминах з побуту автора на Соловках, куди його заслав московський большевицький уряд. Автор по національності білорус, а його спомини, перекладені українською мовою, дають правдивий образ жорстокого знущання большевицького уряду над своїми жертвами. 168 сторін. З передмовою про автора. Гарна окладинка рис. Гординського. Портрет автора. Видання „Діла" у Львові .... $ .50

ІВАН ФИЛИПЧАК: **БРАТНЯ ЛЮБОВ (кріпша від камінних стін).** Повість з життя загонової шляхти з початку XX віку. Автор, відомий з цілої низки історичних повістей, малює цікаві звичаї ходачкової шляхти на тлі національної боротьби між українцями й поляками. 230 сторін. З вінеткою. Накладом Філії „Просвіти" в Самборі. .... $ .75

ІВАН ФИЛИПЧАК: **БУДІВНИЧИЙ ДЕРЖАВИ.** Історична повість з XII віку. О. Роман Лукань у передмові про життя й твори автора на вступі цеї книжки підчеркує, що це одна з рідких повістей про княжі часи. Тлом великої частини державницьких заходів українських князів, описаних у цій повісті, є Лемківщина. Наклад „Просвіти" в Самборі. Ст. 164. .... $ .70

МАРКО ВОВЧОК: **КОЗАЦЬКА ДОЧКА (МАРУСЯ).** Автор — всім давно звісна українська письменниця Марія з Вілінських Марковичева. Та сама, котру Шевченко вважав за найкращого знавця української мови. Це вже десяте видання тої самої „Марусі", бо за нею є вічний попит. І то не лише в Україні, але й на чужині, де її признали настільки цікавою, що її перекладали на французьку, німецьку, італійську й інші мови. Зо вступом Теофіля Коструби. 164 сторін. .... $ .50

ВОЛОДИМИР БІРЧАК: **ПРОТИ ЗАКОНУ.** Повість на тлі подій XII. віку. У передмові самий автор говорить про себе, чому він взявся писати історичні повісти та як це він їх пише, а потім Л. Неґрицький розглядає провідну думку цеї повісти. Події повісти розіграються в Галичі, Чешибісах (сьогоднішнім Єзуполі), Колуші (сьогоднішнім Калуші) і інших містах Галичини, але часами перекочуються аж у далеку Мадярщину й Ракущину (Австрію). З гарною коліровою окладинкою рисунку Едварда Козака. Видання Івана Тиктора. 127 сторін. .... $ .50

ФЕДІР ЗАРЕВИЧ: **ХЛОПСЬКА ДИТИНА.** Повість з переломового часу, „весни народів" і скасування панщини в Галичині. Герой повісти — кріпак, що завдяки добрим людям добуває собі освіту й стає адвокатом, але по дорозі до щастя мусить боротися не лише з ворожнечою чужої шляхетської верстви, але й з пересудами і селянських дітей з боку власної інтеліґенції. Автор самий жив у тих часах і пише про обставини, які знає з власного досвіду. Обгортка рисунку Мирона Левицького. Ціна .... $ .50

Замовляйте в книгарні Свободи:

"SVOBODA"

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

ЛЕТУНСТВО В 1938 РОЦІ

Порівнюючи летунство з іншими винаходами найновіших часів, треба ствердити, що воно добилось значних успіхів. Нашим завданням є дати короткий перегляд досягнень летунства в 1938 році.

При перегляді поодиноких вісток в пресі і мало відомих фактів стає очевидним напрямок розвою летунства. Стремлінням працівників в области летунства було удосконалити літаки та підвищити ступінь їх виконности. Поступи зробила і організація повітрового сполучення. До того долучується посилена праця над організацією повітрової війни та протиповітрової оборони. Минулий рік дав багато цивільному летунству, але ще більше воєнному. Дійсною погонною силою поступу летунства та збільшеної продукції літаків була і є нині воєнна небезпека.

Про розміри повітрового збросння говорять цифри, хоч не багато. Німеччина має 6,500 готових воєнних літаків 6,500, Англія 5,000, Франція 3,400, Італія 5,000, а Совети, так кажуть, аж 10,000. Цифри не точні, бо жадна держава не зраджує таємниці, скільки має готових літаків. Франція перебудовує свої фабрики так, щоб місячно будувати 200 літаків. Німеччина може будувати місячно 400 літаків. В додатку самих літаків замало, бо до них треба вишколити летунів і помічний персонал. Це всюди робиться повищеним темпом.

Для повітрової комунікації зроблено досить багато. Поширено повітрову комунікаційну сітку шляхів, поліпшено надземну організацію летунської обслуги та подбано про те, щоб подорож повітрям зробити зовсім безпечною та до того і приємною. Модерні комунікаційні літаки, здавалось би, вже нема що удосконалювати, бо вони досконалі. Тропічні і полярні умовини лету вже не є перешкодою для праці моторів. Літають нині при всякій погоді, днем і вночі. Літаки мають досконалі апарати, які дозволяють їм летіти на сліпо. Нові німецькі чотиримоторові літаки мають летіти з Берліна до Парижу 3.5, до Лондону 3.5, до Риму 4.5, до Амстердаму, Брукселі, Стокгольму і Будапешту 2.5, а до Ціріху 2.25 годин. Простори стають все меншими. Американці облетіли землю довкола в 7 етапах за 3 дні і 19 мінут (72 години безперервного лету) і побили попередній американський рекорд на повних 4 дні. Німецький літак „Кондор" перелетів з Берліна до Ню Йорку за 25 годин, а назад за 20 годин. Тойже літак перелетів в листопаді з Берліна до Токіо, 13,700 кільометрів, за 46 годин, враховуючи і перестанки. Новинкою був перелет трьох італійських однокрилів - бомбовозів через Сагару і Атлянтійський океан до Бразилії з пересічною скорістю 390 км. на годину.

Вже від років думають і працюють над організацією сталого повітрового сполучення між Европою і Америкою. В минулому році німецькі літаки виконали 28 пробних перелетів туди і назад при всякій погоді. Французи також зробили спробу такого перелету з міста Лісбони в Португалії через Азори. Перелети через Атлянтійський океан не є нині сензацією, як то ще було перед десятком років. Американці організують також саме сполучення на Тихому океані.

Попрацювали фахівці і над розвязкою проблеми стратосферного лету. Американці, бельгійці, та частинно і москалі, літали на велику висоту, щоб простудіювати там умовини для життя людини і лету. В вищих верствах земної атмосфери погода не така змінна та і скорість більшу може літак розвинути. Літаки можуть вже працювати в високому середовищі. Біда лише з чоловіком, бо йому нема чим дихати на такій висоті. Везти з собою стиснене повітря непрактично. З другого боку герметичні кабіни не зовсім ще певні. В Америці випробовують літаки для сталого лету на висоті 6 км., а один американець протримався навіть 10 годин на висоті 9 км., де випробував новий кисневий апарат.

Подамо деякі рекорди, досягнені в 1938 році. Італійський полковник М. Пецці досяг висоти 17,074 метрів. Німці піднималися з 5 тонами вантажу в літаку на висоту 9,312 метрів. Бомбовози літають зі скорістю 350—380 км. на годину на віддаль 1,000 км. з повним натантаженням бомбами вагою 2 тон. Рекорд лету без перестанку 8,500 км. за 43 години мають німці. Три англійські бомбовози перелетіли без перестанку з Ізмайли над Суезом до Порт Дарвін в Австралії за 48 годин і 10 мінут, віддаль 13,260 км. Лише з тих кількох прикладів видно, як удосконалилось летунство за останніх кілька років. Ще в 1937 р. москалі пишались своїми рекордами, але тепер їм їх повідбирано.

Рівночасно з удосконаленнями йдуть і нещасливі випадки. Скільки їх було точно, годі сказати, бо всяка держава старається промовчувати свої катастрофи, особливо військових літаків. Зіставлення випадків, що були оголошувані в пресі, виказує, що 38% всіх повітрових катастроф припадає на військове летунство (за Ное Ціpхер Цайтунґ, ч. 268 з 1939). Ця цифра вказує на те, що в арміях дуже інтензивно працюється над вишколом летунів. Решта 62% випадків припадає на цивільне летунство, при чому були випадки, що в одній катастрофі гинуло й до 20 людей. Це тому, що модерні літаки будуються на більшу скількість подорожуючих, 30—40. Причиною нещасть є ще й досі не досконалість літаків, тільки змінна погода. Тому і стремління, літати вище, де погода не така змінлива. Найбільшим ворогом нинішнього летунства є мрака і обледніння крил.

Багато праці мають ще дослідники в области летунства. Напевно 1939 рік принесе деякі несподіванки в удосконаленні літаків.

М. С.

Помилився.

У фризієра сидить панок увесь у піні з мила. Наразі вбігає хлопчина і кричить: — Пане Маєр! ваш дім горить!

Гість підскакує на кріслі, скидає зпід бороди серветку і вибігає на вулицю. Перебіг кіілька камяниць і зупинився. — Боже! який я розсіяний! Я зовсім не називаюся Маєр!

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВІЛЯМСТАВН, Н. ДЖ. Квартальний мітинґ Бр. св. Юрія, від. 307., відбудеться в неділю, 26. марта, в гали церковній на Black Horse Pike. Початок у год. 1. зполудня. Проситься членів бути присутніми на мітинґу. — Йосиф Аркатин, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 106., відбудуться в неділю, 26. березня, в годині 12. вполудне, зараз по Сл. Божій, в гали церковній, Оклей і Райс ул. Просимо всіх членів і члениць точно явитися. Довгуючі члени, як не являться і не заплатять своєї місячної вкладки і не додуть бодай частини на заплату старого довгу з 1938. року, так після статуту будуть суспендовані. Тому, щоби не наражуватися на суспендацію, то мусите прийти на збори та вирівняти бодай частину свого довгу. Члени- суспендовані в місяці лютім, прошу прийдіть на ті збори й заплатіть свій довг, так будете приняті нанововo в члени У. Н. Союзу без жадних перешкод. Просимо родичів вписати свої діти в члени У. Н. Союзу, бо тільки така орґанізація, як У. Н. Союз, зможе притримати тут роджену молодіж, щоби не стидалася свого українського імені, а молодіж повинна бути горда з цього, що родичі бажали би, що коли нас уже не стане, щоби наші діти перебрали в свої руки тоту орґанізацію і з таким майном, що уже нині числить на 5½ міліона долярів. — Н. Гуль, предс.; В. Єдинак, кас.; Г. Дацьків, секр.

КЛІВЛЕНД І ОКОЛИЦЯ!

ЗАХОДОМ ЗЛУЧЕНИХ ТОВАРИСТВ

відбудеться

ВЕЛИЧАВЕ СВЯТО ШЕВЧЕНКА

В ЧЕСТЬ 125. РОКОВИН ЙОГО УРОДЖЕННЯ

В НЕДІЛЮ, 26. БЕРЕЗНЯ (MARCH 26, 1939)

у 2:30 пополудні

В САЛІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ, 2255 WEST 14th ST.

Музична програма буде складатись з хорових виступів церковних хорів і малої 10-літньої укр. скрипачки з Шікаго, Дони Ґрисько (Donna Grescoe), яка дістала $5,000 нагороду (scholarship) з Академії Музики в Шікаго і скрипку за $1,000. — Бесідники: В українській мові М. І. Ганчин, в англійській мові Іван Білий.

Ввесь дохід з концерту піде на Укр. Культурний Город.

ЗА ЗЛУЧЕНІ УКРАЇНСЬКІ ТОВАРИСТВА:

66,68 Адв. О. Е. Малицький, предсідник.

УВАГА! БОФАЛО, Н. Й.! УВАГА!

УКРАЇНСЬКА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКА ГРОМАДА

при церкві св. Николая

влаштовує

СВЯТОЧНИЙ КОНЦЕРТ

У 125. РОКОВИНИ УРОДИН Т. ШЕВЧЕНКА

В НЕДІЛЮ, 26. БЕРЕЗНЯ (MARCH 26, 1939)

в годині 8. ввечір

В ПАРОХІЯЛЬНІЙ ГАЛІ, FILLMORE AVE. & ONEIDA ST.

Концертова програма під управою п. Юрія Головича. Реферат про Шевченка виголосить п. Іван Дісик. В анґлійській мові говоритиме п. Евген Козоріз.

Вступ для старших 25 ц. Діти безплатно.

Запрошуємо всіх місцевих як й позамісцевих українців до численної участи, щоби разом з нами звеличити найбільшого ґенія України та безсмертного поета Т. Шевченка. Комітет.

УВАГА! НЮ ЙОРК і ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ МІСТА НЮ ЙОРКУ

влаштовує

ЮВИЛЕЙНИЙ КОНЦЕРТ

125-ЛІТНЬОЇ РІЧНИЦІ УРОДИН ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

З НАДЗВИЧАЙНОЮ ПРОГРАМОЮ

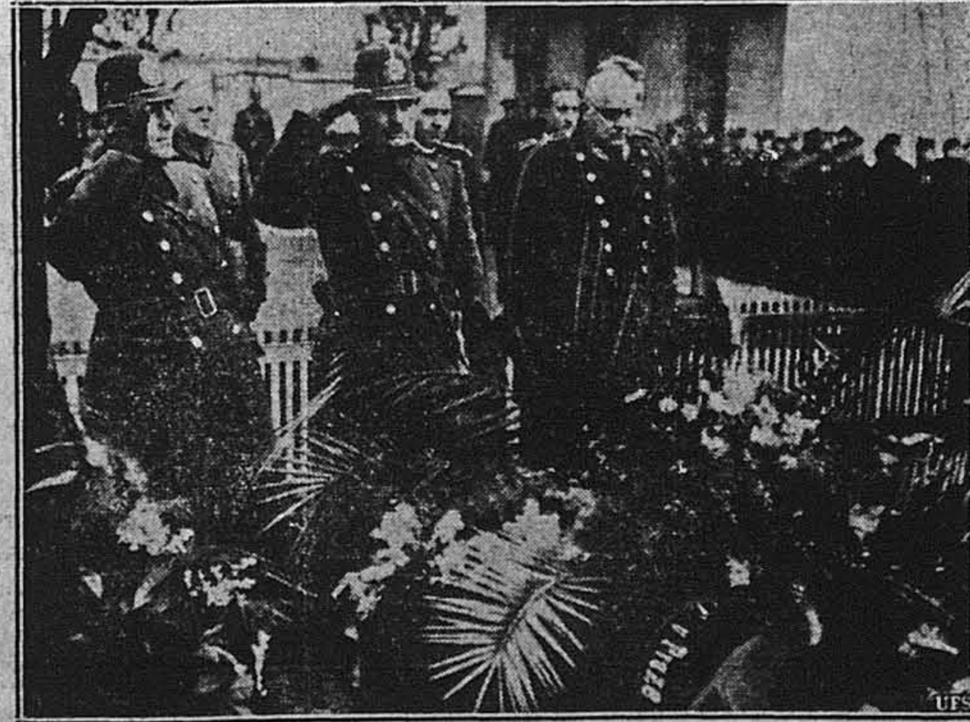
В НЕДІЛЮ, 26. БЕРЕЗНЯ (MARCH 26, 1939)

в годині 8. ввечір

у JULIA RICHMAN HIGH SCHOOL AUDITORIUM,

67th STREET, AT 2nd AVENUE, NEW YORK CITY.

Програму виконає тут роджена молодь. Вступ вільний.

ВІДДАЮТЬ ЧЕСТЬ ТВОРЦЕВІ НИНІ ВЖЕ НЕІСНУЮЧОЇ ДЕРЖАВИ.

Чеський ґенерал Ян Сирови, начальник чеськословацької армії, складає вінок на гробі д-ра Томаса Масарика, основника Чехословаччини, у річницю його смерти. В клюна днів пізніше цей сміли чехословацької держави вже не існувала.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

UKRAINE'S ILLS CITED

In 1933 four to five million Ukrainians in the Volga Basin were starved to death. The forced collectivization policy of Russia brought this about. Yet the occurrence hardly reached the front pages of our newspapers. Now there are those who will chide the peasants for their contumacious resistance. But the Ukrainians would not give what was righteously theirs to a group of Asiatic rabble who desired to feed the army instead of the people.

The acts that have been perpetrated by the Russians and German leaders can't be excused, but they can be slightly overlooked because the Soviet big guns are godless and the German sachems are quasi-godless. But for a Christian nation to smmit acts almost as horrible is inexcusable. That cauntry, whose leaders are professed Roman Catholics, is Poland.

Man's inhumanity to man can be detected in the methods by which the Polish government terrorizes and persecute its Ukrainian minority in Galicia. Evidently the Poles don't place much credence in the golden rule. By inflicting political injustices and reprisals the Poles are pouring oil on the already bubbling cauldrom of hatred. No need to mention the events that accurred during the pacification policy of Poland towrad the Ukrainians. Suffice to say that one day the Ukrainians will hold the power of life and death, as they did in the 17th Century, over the Poles, and if the latter do not allay the wretched conditions of the former now, the Poles will wish they hadn't taken such severe action toward the Ukrainians.

Nemesis shal be theirs (the Ukrainians).

PETER FENCHESSON

("Rochester Democrat and Cronicle," March 12, 1939.)

UKRAINIANS WOULD LIKE FREEDOM — WITHOUT HITLER

By STANLEY PIEZA.

With Hitler's soldiers today goosestepping toward the wheat fields of Ukraine, hope for a republic of Ukraine rose in the breasts of Chicago's 65,000 Ukrainian-Americans.

Expressing this hope today was Luka Myshuha, editor of the Svoboda, Daily Ukrainian, published in Jersey City, N. J.

He is in Chicago to attend the officers' meeting of the Ukrainian National Association at the Hotel La Salle.

At present the Ukraine, with a population of 45,000,000, is now divided among Soviet Russia, Poland, Roumania and Hungary.

Hope Since War.

The Ukrainians have been hoping for freedom from these nations ever since the world war, according to Dr. Myshuha, who came to the United States in 1921 as a representative of 7,500,000 Ukrainians of the Western Ukrainian Republic, now part of Poland. He said:

"Ukrainians are subjected by these four nations. We wish to drop these sheckles and be a free nation. Organizations have been leading a fight for freedom in these countries since the World War."

Hitler Doesn't Know.

Will Hitler be their savior?

Dr. Myshuha did not know, but he said:

"In the event Hitler occupies Ukraine and gives us freedom, we'll be satisfied.

"But if he tries to put us under the Nazi fist, 40,000,000 peasants will revolt and fight back. All Ukraine wants now is its liberty!"

"Wall" to Fall.

Occupation of Ruthenia by Hungary and Poland to serve as "a wall" to Hitler's drive to the East will not be succesful, believed Dr. Myshuha. He said:

"Hungary and Poland will fail to stop Hitler in Ruthenia; and if these nations persist in their endeavor I believe their fate will be that of Czechoslovakia.

(Chicago American, Wednesday, March, 15, 1939.)

„МАРУСЯ"

„ОЙ, НЕ ХОДИ, ГРИЦЮ, НА ВЕЧЕРНИЦІ"

* * * STARS MUSICAL FILM.

буде висвітлюватись в таких місцевостях:

NEW YORK, N. Y., ST. MARKS THEATRE, SECOND AVENUE, (betw. 8 & 9 St.) ONE WEEK: MARCH 23, 24, 25, 26, 27, 28 & 29, 1939, from 12 at noon to 11 p. m.

В St. Marks Theatre перший раз будуть показані Великодні сцени й співи.

STAMFORD, CONN., RIALTO THEATRE, 539 MAIN ST., FRIDAY, MARCH 24, Cont. from 6:00 p. m.

WOONSOCKET, R. I., PARK THEATRE, NORTH MAIN ST., SAT., MARCH 25, 1939. Continuous from 1 p. m. to 11:00 evening.

NEW HAVEN, CONN., LINCOLN THEATRE, LINCOLN & TRUMBULL, between Orange & Whitney Aves. WEDN., THURSD. & FRIDAY, MARCH 29, 30 & 31, at 1, 3, 7 & 9 o'clock, SAT., APRIL 1, continuous 1—11 P. M.

Просимо громадянство з Провіденс, Тавнтон, Фол Ривер та інших околиць прийти побачити цю чудову фільму в Вунсакет, бо ми не маємо змоги висвітлювати „Марусю" у ваших місцевостях.

ЗАКЛОПОТАНІ БРИТИЙЦІ.

Наліво: британський премієр Невіл Чеймберлин в брамі свого уряду під ч. 10. при Давнінґ Стріт у Лондоні. Направо: Невіл Гендерсон, британський амбасадор у Берліні, відкликаний Чеймберлином для протесту проти захоплення Чехії Німеччиною.

МОЛИТОВНИКИ

Віночок (у білій кавчуковій оправі, з образцем по середині. Малого формату. Для дітей)	$ .90
Ангел Хранитель (в гарній чорній полотняній оправі)	1.35
Помилуй нас Боже (в чорній шкіряній оправі)	1.35
Ангел Хранитель (в гарній чорній полотняній справі)	1.35

"SVOBODA,"

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

LISSIUK DIES IN FIGHTING

Former Football Star Abroad To Take Mivies of Ukraine

Father With Him

Peter Lissiuk, star end of Passaic High School's 1936 football team, was killed Tuesday in the fighting at Huszt (Chust), one-day capital of the Carpatho-Ukraine.

Father Movie Official

The youth, who would have been 21 on April 21, lived at 250 Lexington Avenue, Passaic, with his mother, Mrs. Zina Lissiuk, who conducts a beauty parlor at the address, and a seventeen-year-old brother, Walter, who is a junior at Passaic High School. The Lissiuk residence was former the home of A. L. Sparrenberger.

On February 18, Peter left with his father, Kolinick Lissiuk, to take pictures in the Carpatho-Ukraine. Mr. Lissiuk is an official of the Dnipro Film Company of New York, producer of films for Ukrainian audiences in the United States. On Tuesday morning, the dispatch said, Huszt was awakened by revolver shots, followed by roar of cannon and the chatter of machine guns.

Czech troops were bombarding the Coruna Hotel in Huszt, the headquarters of the Sitch, the Ukrainian National Guard. For five hours the fighting lasted. Sixty persons were killed, the hotel and several other buildings were wrecked.

The last word his mother and brother had from Peter was a week ago, when they received a postcard he had mailed in Paris. They have not yet received confirmation of the report of his death, which was contained in a wireless dispatch from Anne O'Hare McCormick in Budapest, Hungary.

The newspaper woman's report indicated the Passaic youth had been shot in the fighting between the Sitch and the Czechs. This battling preceded the declaration of the Carpatho-Ukraine which ended a day later when the Hungarian troops marched in and seized the province.

Peter, against the wishes of his father, the dispatch said, insisted on going out into the streets.

"A few hours later his body was found in a field on the outskirts of the town—he had been shot through the heart," the report stated.

Mrs. Lissiuk, weeping, said Peter was an impetuous lad, eager for excitement. She had not been in favor of his making the trip into the Carpatho-Ukraine. But he wanted to go, and he was nearing 21.

Peter's mother and father are both Russian Ukrainians. His father was a Cossack captain. He fought with the Whites during the terrible civil war which raged in Russia when the Bolsheviki — the Reds—came into power.

Peter was born in Odessa, the Black Sea port, in 1918. They left the Ukraine in 1919, going to Berlin, where Walter was born. In 1923, they came to the United States with their two sons.

Four years ago the family came to Passaic from Plainfield. In the meantime, Peter and Walter had attended Peekskil Military Academy and the Peter had been a student at New Brunswick and Richmond Hill (Long Island) High Schools. He attended Passaic High School for one year as a senior.

It was during this year Peter played with the Passaic High School football team that finished the season as co-champion of the State with Bloomfield. Peter played at left end. The tall, handsome, fair-haired youth—he stood exactly six feet tall—was an outstanding player and was mentioned for all-State honors.

Peter graduated from the Passaic High School in the January 1938, class.

It had been planned, Peter's brother said, that Peter would stay abroad for six months. Mr. Lissiuk, it was undrestood, would return after two months.

(The Herald-News, March 17, 1939)

ДО СТАРОГО КРАЮ

Ідете скоро й приємно нашими популярними паровими кораблями:

BREMEN • EUROPA

COLUMBUS

NEW YORK • HAMBURG

HANSA • DEUTSCHLAND

Спеціяльні поїзди виїжджають здовж кораблів „Бремен" і „Европа", в Бременгафені, та гарантують вигідну подорож до всіх головних міст у старому краю.

Також знамениті залізничі получення з Бремена й Гамбурґа.

Ми вам поможемо дістати гостинні й іміґраційні візи для ваших европейських свояків

Дайте своїм кревним в Европі відвідати вас в Америці.

Спеціяльні знижені прогулькові ціни для виїзду в Европи між 3. квітня а 23. квітня і між 26. червня а 23. липня, з правом побуту чотирьох тижнів в Америці.

Близших інформацій дасть вам місцевий агент або

HAMBURG-AMERICAN LINE

NORTH GERMAN LLOYD

57 BROADWAY, NEW YORK.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

КЕРТИС БЕЙ, МД.

На народні цілі.

Братство св. Михайла, від. 55 У. Н. С., жертвувало з каси $5. По $1 зложили на Карпатську Україну: А. Шандровський, П. Чайковський, Д. Біян, Н. Шандровський. З представлення, котре відбулось в нашій громаді п. Т. Колодницький передав на Карпатську Україну $10. На його руки зложили: Г. Гойко $4 ($2 на Рідну Школу і $2 на інвалідів). Д. Любунець $2 на Рідну Школу, Т. Колодницький $1 на Карпатську Україну. Гроші в сумі $26 вислано через Обєднання на призначені цілі.

Н. Шандровський.

НЮ БРИТЕН, КОНН.

На Карпатську Україну.

На забаві в гром. Йосифа Вайди приявні зібрали $5 на Карпатську Україну, які переслано через Обеднання на призначену ціль. Зложили по $1: Сайда, Селеман, Копі, А. Селеман, Дж. Зін, Мазур, Платуш.

Степан Селеман.

СТЕЙНТ ДЖОЗЕФ, МО.

На народні цілі.

Тов. Запорозька Січ вислало через Обєднання $10, з призначенням $5 на Рідну Школу і $5 на інвалідів.

С. Юркевич.

ГЕМТРЕМК, МІШ.

На народні цілі.

Центральний Комітет відділів У. Н. Союзу переслав через Обєднання $50 призначені на такі народні цілі по $10: Рідна Школа, Просвіта, Українська Лічниця, політичні вязні, визвольна боротьба. Ці гроші це прихід з Союзового дня, котрий відбувся 4. вересня 1938 заходом Союзових відділів міста Дітройт і Гемтремк, Міш.

Іван Заблоцький, фін. секр.

ЛАКАВАНА, Н. Й.

Коляда на народні цілі.

В часі Різдвяних Свят ходили такі наші громадяни з колядою на народні цілі: Онуфрій Стецьків, Іван Дубик, Іван Кісіль, Андрій Крупницький, Михайло Вайда. Заколядували $24. З того дали $11 на місцеву церкву, а $12 вислали через Обєднання з призначенням по $6 на Карпатську Україну і Рідну Школу.

Онуфрій Стецьків.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Коляда на Народній Дім в Костарівцях.

Підчас Різдвяних Свят, коли всі йдуть по коляді і наші костарівчани, що перебувають тепер в Ню Йорку й околиці, пішли з колядою на поміч рідному селу, щоби поставити Український Народній Дім в Костарівцях, пов. Сянок. Колядували: К. Верескля, П. Філь, Д. Курник, В. Дичко. Зібрали коляди в сумі $46.50. Зложили: В. Дичко $10; по $5: К. Верескля, А. Кулявий; П. Філь $3; по $2: Н. Н.; Д. Курник, Т. Гнат, Л. Кінал, І. Кавалко, С. Слотюк; І. М. Ковалко $1.50; по $1: В. Щирой, В. Стецик, І. Лазорчик, З. Пиртко, С. Ярема, І. Чачуна, В. Вороблевський, Л. Фединяк, О. Дичко; по 50 ц.: Д. Шевчик, А. Данилик. Разом $46.50.

М. Яріш з Пенсилвенії надіслав $6; І. Малищак, теж з Пенсилвенії, $5; Братство св. Андрія з Ню Йорку $10. Перший відділ О. О. Лемківщини, де костарівчани є членами, жертвував $20; Головна Управа О. О. Лемківщини виасиґнувала на поміч косторівчанам з каси $25. Останній баль з минулого року, приніс чистого доходу $45.31. Разом $157.31, які вислано через Обєднання на призначену ціль, це є на будову У. Н. Дому в Косторівцях, до Земельного Банку у Львові, в якім Комітет будови Дому, має своє конто.

В. Дичко.

ПОШУКУЮТЬ ПОСАДИ

ДЯКО-УЧИТЕЛЬ, практичний диригент хору, учитель діточої школи, з мельодійним голосом, що виконує свої обовязки точно і совісно, прийме негайно місце. Ласкаві зголошення:

DIAKO-UCHYTEL A. A., c/o SVOBODA, 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.

ГІРСЬКИЙ ЧАЙ НА ГРУДИ

Це славне европейське природне средство припоручують передовсім тим, що терплять на впертий КАШЕЛЬ і ЗАДУХУ. Ціна $1 за пакет. Посилайте замовлення до: Mrs. GRETA LESKOVAR, 507 E. 73rd St., New York, N. Y.

СПЕЦІЯЛЬНА ОФЕРТА

на цей місяць Березень! лише $3.00 за $1.00

1 КОБЗАР Т. Шевченка	$1.50
2 ПОВІСТИ Т. Ш. том І.	50
3 ПОВІСТИ Т. Ш. том ІІ.	50
4 ПОВНА МАПА УКРАЇНИ	50

Все за одного ($1.00) доляра.

Пишіть: 60-74

SURMA, 325 E. 14th ST., NEW YORK, N. Y.

ГРИБИ ПОДЕШЕВІЛИ!

Люзні 65 цнт. фунт. Добірні $1.25 фунт. Самі шапки $1.75 фунт. Висилаємо C. O. D. 58,

RELIABLE MUSHROOM CO. 94 RIVINGTON ST., NEW YORK, N.Y.

Д-р С. ЧЕРНОВ

● Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
● Аналіза крови для подружого свідоцтва.

223 SECOND AVE., cor. 14th ST., NEW YORK CITY. Room 14. Gramercy 7-7697

Офісові години 10—8; неділя 11—2

Жінка-доктор до обслуги. X & флюроскоп.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР

321 E. 18th STREET, between 1st and 2nd Avenues, NEW YORK, N. Y.

Tel. GRAMERCY 5-2410.

Урядові години: рано від 10 до 12. Ввечір від 6 до 8, а в неділі рано від 10 до 12.

МИРОН ЛИТВИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Без ріжниці, як далеко поза Нюарком. Вразі потреби телефонуйте до нас. Обслуга щира і чесна. — Office:

383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave. NEWARK, N. J.

Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

Новий Український Ундертейкер заряджує погребами по ціні так низькій, як $150. Обслуга найкраща.

JOHN BUNKO

Licensed Undertaker & Embalmer

437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.

Dignified funerals as low as $150.

Telephone: Orchard 4-8088

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ

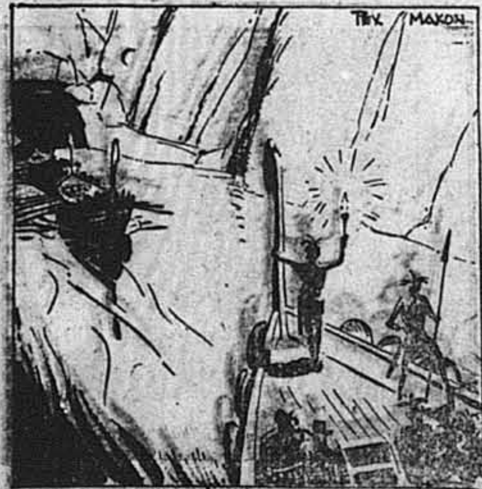
129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y.

Tel.: Orchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE, (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y. Tel. Melrose 5-6577

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО.

(64)

Поволі процесія ґалер зближалась до тунелю, що вів до забороненого міста. Тарзан мовчав і не мав найменшого пляну. Та, побачивши тунель, він заговорив до Ґреґорого. „Як ми віедемо до тунелю, то там зовсім стемніє. Я схоплю кількох атарців, а ви теж схопіть кого можете і попробуймо увільнити ґалеру. Опісля кинемось до інших ґалер".

Ґреґорі потакнув. Серед інших відносин він був би назвав цей плян божевільним. Але тепер, коли вони зближались в саме гніздо шершенів, цей плян був одиноким виходом. А тому він був „розумний". На їх нещастя Тарзан не міг розказати про свій плян Тетанові і Оґабому, бо атарці булиб зрозуміли їхню мову. А по анґлійськи вони нічого не знали.

Скоро ґалери віхали до тунелю. „Тепер" закричав Тарзан і в одній хвилині струтив двох атарців до води. Ґреґорі струтив одного. А Тетан і Оґабі, зорієнтувавшись про що йде кинулись собі до атарців. Тарзан увихався на всі броки і де тільки він рушився атарці падали у воду мов снопи. Видно було, що скоро вони атарців переможуть.

В ґалері були невільники. Тарзан звернувся до них і промовив: „Поможіть нам вирватись на волю, а ми визволимо також вас". Це подобалось невільникам, які ненавиділи атарців з цілої душі. Та вони були прикуті. Тому вони підносили лиш весла і де могли вдаряли ними атарців. Та в тім один атарець наскочив Тарзана ззаду з великим ножем в руці.